

Název programu: Kulturní rozmanitost – jak žijí Rusové.

Autor: MgA. Sevdalina Kovářová. Odborný konzultant PhDr. Olga Kalininová, MBA. Fotografie: Spolek Zaedno, volná díla. Ilustrace: MgA. Sevdalina Kovářová.

Materiál byl vytvořen v roce 2018 za finanční podpory MHMP jako součást projektu Kamarádi. Použité zdroje: časopis Kamarádi, Wikipedie.

Anotace programu: V první části programu se děti seznámí se životem lidí jiných sociokulturních skupin formou zajímavé přednášky či formou otázek a odpovědí. Druhá část programu je interaktivní a má charakter kreativního workshopu, který vychází z tradic a kultury dané země.

INSPIRACE KANDINSKIJ

Kreativní vzdělávací program
Kulturní rozmanitost – jak žijí Rusové

Délka programu: 90 min.

Doporučený věk žáků: 1. a 2. stupeň ZŠ.

Vzdělávací oblasti: člověk a jeho svět, člověk a společnost, umění a kultura.

Průřezové téma: multikulturní výchova.

Cíle: seznámení s Ruskem a s kulturou Rusů žijících v ČR. Učit žáky respektovat zvláštnosti různých etnik. Rozvíjet jejich manuální zručnost a estetické cítění.

Teoretická část: 40 min.

Krátké seznámení s Ruskem: můžete použít pracovní list nebo on-line kvíz na www.kamaradi.eu přes elektronickou tabuli.

Předčítání/poslech pohádky v ruštině: můžete použít nahrávky rodilých mluvčích na www.kamaradi.eu. Seznámení s ruským jazykem a s azbukou. Porovnání s českou verzí pohádky – porovnání čeština/ruština a latinka/azbuka.

Seznámení s dílem malíře Vasilije Kandinského.

Praktická část: 40 min.

Dílna: tvorba inspirovaná dílem ruského malíře Kandinského.

Pomůcky na dílnu: mladší žáci (barevná varianta) – barvy, štětce, voskovky, barevné papíry, bílý karton A3, lepidlo, nůžka a pravítko. Starší žáci (černo-bílá varianta) – tuš, štětce, černé a bílé papíry, bílý karton A3, lepidlo a nůžka.

Závěrečné zhodnocení: 10 min.

Můžete teoretickou část shrnout. Pak žáci udělají improvizovanou výstavu svých výtvorů a podělí se o své zážitky – co se jim líbilo, co bylo náročné, co už věděli.

Materiály ke stažení na www.kamaradi.eu

(sekce Ke stažení > Kreativní vzdělávací programy):

- Metodický list
- Pracovní listy
- Fotonávody k dílně
- On-line kvíz „Znáš Rusko?“ a „Falešní přátelé – ruština“
- Nahrávky pohádek namluvených rodilými mluvčími

Správné odpovědi kvízu z pracovního listu č. 2:

1. ne
2. ne
3. ano
4. ne
5. ano
6. ano
7. ano
8. ano
9. ne
10. ano
11. ne
12. ne
13. ne
14. ne
15. ano

Správné odpovědi kvízu z pracovního listu č. 4:

1. ano
2. ano
3. ne
4. ne
5. ne
6. ano
7. ne
8. ne
9. ano
10. ne

V roce 2018 realizuje spolek Zaedno ve spolupráci s Domem národnostních menšin v Praze projekt zaměřený na děti z pražských škol. Jeho hlavním cílem je rozvoj poznání mezi cizinci, národnostními menšinami a majoritní společností. Programy projektu lehkou a hravou formou seznamují s tematikou multikulturní společnosti a kulturní a jazykové rozmanitosti. Používáme materiály a hry vymyšlené a vyrobené na míru – pexeso, bingo, pracovní listy atd. Více na www.kamaradi.eu.

RUSKO V KOSTCE

Rusko je největší země světa, jeho rozloha je přes 17 milionů km², rozkládá se na značné části východní Evropy a téměř celé severní Asii. Plocha Ruska se přibližně rovná ploše povrchu planety Pluto. **Kvůli velké rozloze od východu na západ je v Rusku 11 časových pásem.** Když jsou v Moskvě tři hodiny odpoledne, je na Dálném východě již půlnoc. Moskva je hlavním městem Ruské federace a největším městem v Evropě. Rusko má kolem 150 milionů obyvatel. **V Rusku se platí rubly. Jeden rubl má sto kopějek.** Ruština je slovanský jazyk a je jedním ze dvou úředních jazyků na palubě Mezinárodní vesmírné stanice a druhým nejrozšířenějším jazykem na internetu. Ruská abeceda se nazývá azbuka a má 33 písmen. **Ruská vlajka má bílý, modrý a červený vodorovný pruh.** To byly tradiční barvy, které používali ruští carové již v 17. století. Bolševici vlajku přestali používat a vrátila se až po rozpadu Sovětského svazu v roce 1991. Kreml je sídlem prezidenta Ruské federace a je jedním z největších hradních komplexů na světě. Uvnitř se nacházejí nejvýznamnější ruské pravoslavné kostely, paláce se soukromými komnatami ruských carů a historické poklady Ruské říše. **Jedno z neznámějších muzeí na celém světě – Ermitáž – se nachází v Petrohradě, druhém největším městě Ruska.** Sbírkou byly založeny roku 1764 carevnou Kateřinou II. Velikou. Bajkal s hloubkou 1 642 m je nejhlubším jezerem na světě. Po Kaspickém moři jde o druhé největší jezero v Rusku, místní o něm obvykle hovoří jako o moři. **V Rusku najdete i nejdelší železniční trať na světě – Transsibiřskou magistrálu.** Vede z Moskvy do Vladivostoku a je dlouhá 9 288 km.

↑↓ Porovnej ruský a český tradiční kroj. V čem jsou si podobné a v čem se liší?

↓ Chrám Vasilije Blaženého je v Moskvě. Na mapě najděte i další ruská města.

1. Přečtěte si nebo si povídejte o Rusku.
2. Zakroužkujte v kvízu správná tvrzení.
  1. Rusko je rozlohou největší stát na světě. ano ne
  2. Jsou tam čtyři časová pásma. ano ne
  3. Rusko má kolem 150 milionů obyvatel. ano ne
  4. Ruština je germánský jazyk. ano ne
  5. Ruská vlajka má bílý, modrý a červený pruh. ano ne
  6. Prezident Ruské federace sídlí v Kremlu. ano ne
  7. V Kremlu se nacházejí pravoslavné kostely a paláce. ano ne
  8. Ermitáž je název muzea v Petrohradě. ano ne
  9. Sbírkou Ermitáž byly založeny carem Petrem I. ano ne
  10. Bajkal je nejhlubším jezerem na světě. ano ne
  11. Transsibiřská magistrála je dlouhá 6 288 km. ano ne
  12. Hlavním městem Ruské federace je Petrohrad. ano ne
  13. Ruská abeceda – azbuka má 30 písmen. ano ne
  14. V Rusku se platí eurem. ano ne
  15. Na Mezinárodní vesmírné stanici se mluví rusky. ano ne

Репка

Посадил дед репку. Выросла репка большая-пребольшая.

Стал дед репку из земли тащить: тянет-потянет, вытянуть не может.

Позвал дед бабуку. Бабука за дедку, дедка за репку – тянут-потянут, вытянуть не могут.

Позвала бабука внучку. Внучка за бабуку, бабука за дедку, дедка за репку – тянут-потянут, вытянуть не могут.

Кликнула внучка Жучку. Жучка за внучку, внучка за бабуку, бабука за дедку, дедка за репку – тянут-потянут, вытянуть не могут.

Кликнула Жучка кошку. Кошка за Жучку, Жучка за внучку, внучка за бабуку, бабука за дедку, дедка за репку – тянут-потянут, вытянуть не могут.

Позвала кошка мышку. Мышка за кошку, кошка за Жучку, Жучка за внучку, внучка за бабуку, бабука за дедку, дедка за репку – тянут-потянут, вытащили репку! ■

Pohádka o velké řepě

Zasadil dědeček řepu. Vyrostla řepa velká-převelká.

Šel dědeček řepu ze země vytáhnout: táhnul-táhnul, ale nevytáhnul.

Zavolal babičku:

– Babičko, pojd' mi pomoct.

Babička za dědečka, dědeček za řepu

táhli, táhli, ale řepu nevytáhli.

Zavolala babička vnučku:

– Vnučko, pojd' nám pomoct.

Vnučka za babičku, babička za dědečka, dědeček za řepu táhli, ale řepu nevytáhli.

Zavolala vnučka pejska Žučku:

– Žučko, pojd' nám pomoct.

Žučka za vnučku, vnučka za babičku, babička za dědečka, dědeček za řepu táhli, ale řepu nevytáhli. Zavolal Žučko kočičku:

– Kočičko, pojd' nám pomoct.

Kočička za Žučku, Žučka za vnučku, vnučka za babičku, babička za dědečka, dědeček za řepu táhli, ale řepu nevytáhli.

Zavolala kočička myšku:

– Myško, pojd' nám pomoct.

Myška za kočičku, kočička za Žučku, Žučka za vnučku, vnučka za babičku, babička za dědečka, dědeček za řepu táhli a vytáhli řepu. ■

Ruské písmo

Ruská abeceda, známá jako azbuka nebo také cyrilice, byla v 17. století ovlivněna reformami za vlády Petra Velikého. Toto písmo se vyvinulo v 9. století v Bulharsku. Autorství cyrilice se připisuje sv. Klimentu Ochridskému, žákovi sv. Metoděje. Do doby Petra Velikého se v Rusku čísla nepsala tak, jak je známe dnes, ale písmeny a dalšími speciálními znaky. 1 se psala jako А, 2 jako Б nebo 3 jako В. Právě Petr Veliký nahradil písmena arabskými číslicemi. Dále byla některá písmena upravena a jiná vypuštěna, tak se písmo přiblížilo do své současné podoby.

Azbuka – pomocná tabulka. U každého ruského písmenka je v závorce uvedeno, kterému českému odpovídá, či jak se vyslovuje. Všimněte si také jiného pořadí písmen.

А (A)	Б (B)	В (V)	Г (G)	Д (D)	Е (je)	Ё (jo)	Ж (Ž)	З (Z)	И (I)	Й (J)	К (K)	Л (L)
М (M)	Н (N)	О (O)	П (P)	Р (R)	С (S)	Т (T)	У (U)	Ф (F)	Х (CH)	Ц (C)	Ч (Č)	Ш (Š)
Щ (šč)	Ъ (tvrdý znak – tvrdší výslovnost)	Ы (Y)	Ь (měkký znak – měkkí výslovnost)	Э (E)	Ю (ju)	Я (ja)						

Vasilij Kandinskij – otec abstrakce

Vasilij Kandinskij, ruský Василий Кандинский (1866–1944) byl ruský malíř, který později žil a pracoval v Německu a ve Francii. Narodil se v rodině obchodníka s čajem, vystudoval právo a k malířství se dostal až ve svých třiceti letech. Díky svému umění byl trnem v oku jak

sovětským komunistům, tak i německým nacistům. Kandinskij je známý hlavně jako jeden z průkopníků největší revoluce v malířství, která se nazývá abstraktní umění, v němž se na obrazech nezobrazují konkrétní předměty. Abstrakce nejvíce využívá barvy a barevné plochy, které jsou základem obrazu, dále pak pravidelné tvary a linie. Kandinskij experimentoval s barvami i liniemi, jako by skládal hudbu. „Barva je síla, která přímo ovlivňuje duši. Barva je klávesnice, oči jsou kladívka a duše je piano se strunami,“ popisoval malíř.

V. Kandinskij, Třicet, 1937, olej na plátně

V. Kandinskij, Čtverce se soustřednými kruhy, 1913, akvarel, tempera a voskovky na papíře

- 1 Přečtěte si text o Vasilu Kandinském.
- 2 Zakroužkujte v kvízu správná tvrzení.
  1. Kandinskij byl známý malíř. *ano ne*
  2. Původem byl z Ruska. *ano ne*
  3. Maloval od malička. *ano ne*
  4. Žil v 18. století. *ano ne*
  5. Pracoval také v Česku a na Moravě. *ano ne*
  6. Byl průkopníkem abstraktního umění. *ano ne*
  7. Experimentoval s chemikáliemi. *ano ne*
  8. Maloval zvířata, rostliny a lidi. *ano ne*
  9. Maloval barevné tvary a linie. *ano ne*
  10. Vše tvořil na počítači. *ano ne*

3 Znáte i další abstraktní malíře?

František Kupka (1871–1957) byl český malíř a ilustrátor světového významu. Podobně jako Kandinskij byl Kupka jedním ze zakladatelů moderního abstraktního malířství. Převážnou část života žil ve Francii. Jeho obrazy se dnes prodávají velice drah.

↓ SLOVNÍČEK

Co jsou to soustředné kruhy?

Soustředné kruhy mají společný střed. Vzniknou třeba, když hodíte kámen do vody.

Co je to akvarel?

Akvarel je technika malby, při které se používá barva rozpustná ve vodě. Maluje se na papír. Nepoužívá se bílá barva.

Co je to olej na plátně neboli olejomalba?

Malba barvami, jejichž základem je olej a nedají se ředit vodou. Olejovými barvami se maluje nejčastěji na plátno natažené na dřevěném rámu. Barvy schnou pomalu.

Co je to abstrakce?

Abstraktní umění se vyznačuje tím, že nezobrazuje žádné skutečné předměty, zvířata, lidi či krajinu, ale pouze různé tvary, čáry či barevné plochy.

↓ INSPIRACE KANDINSKIJ MLADŠÍ ŽÁCI

Potřebujete: • barevné papíry (i ručně malované podklady) • bílý karton A3 • barvy • štětce • voskovky • lepidlo • nůžky.

Jak na to: ① Připravte si různé ručně malované barevné podklady. ② Karton A3 si rozdělte přibližně na čtverce ③ Čtverce vyplňte různými barvami. Materiály kombinujte pro dosažení uměleckého efektu ④ Na každý ze čtverců nalepte několik soustředných kruhů – od největšího po nejmenší. Střídejte různé barvy kruhů.

← **HOTOVÝ OBRAZ**

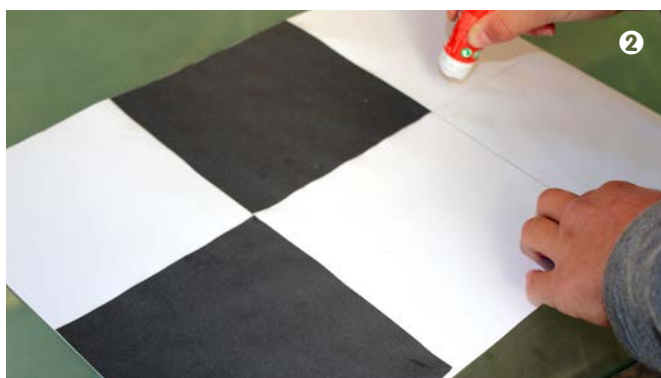
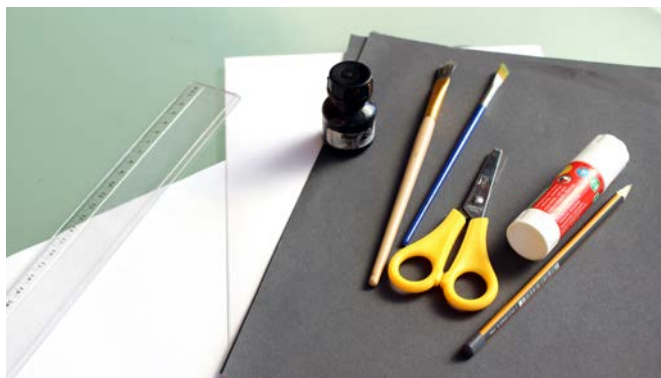
① Nezapomeňte si obrazy podepsat jako skuteční malíři – vepředu, v pravém spodním rohu. Celý projekt zakončete improvizovanou výstavou obrazů.

② Podělte se o své zážitky – co se vám líbilo, co bylo náročné, co jste již věděli či uměli.

↓ INSPIRACE KANDINSKIJ STARŠÍ ŽÁCI

Potřebujete: • černé a bílé papíry • bílý karton A3 • černou tuš • štětce • lepidlo • nůžky.

Jak na to: ①Karton A3 si rozdělíte přibližně na čtverce ②Ze vzniklé mřížky vytvořte černobílou šachovnici – nalepte čtverce z černého papíru ③Do bílých čtverců malujte tuší symboly a znaky, které nezobrazují konkrétní předměty. ④Do černých čtverců lepte výstřižky z bílého papíru – tvořte abstraktní či geometrické tvary, čáry, ...

← **HOTOVÝ OBRAZ**

① Nezapomeňte si obrazy podepsat jako skuteční malíři – vepředu, v pravém spodním rohu. Celý projekt zakončete improvizovanou výstavou obrazů.

② Podělte se o své zážitky – co se vám líbilo, co bylo náročné, co jste již věděli či uměli.

Pokud se vám ruský program líbí a rádi byste pokračovali, máme pro vás jednu bonusovou dílnu. Mnohem více inspirací najdete na www.kamaradi.eu.

Gородецкая роспись (Gorodecká malba)

Gorodecká malba je ruské lidové naivní umění vyráběné ve velkém a známé po celém světě. Je to součást kulturního dědictví Ruska. Městečko Gorodec, kde malby vznikají, ležící na břehu Volhy je známé svými továrnami na výrobu tradičních dekorativních předmětů. Jsou to dřevěné bytové doplňky (prkénka, hračky, truhly), malované krásnými vzory – obvykle květinami a listy. Častým motivem je také koník, pták či scény ze života elegantních měšťanů.

↓ INSPIRACE GORODECKÁ MALBA STARŠÍ ŽÁCI

Potřebujete: • papír (bílý či barevný) • barvy a bílou temperu • kulatý štětec se špičkou.

